ٻڪيو شينهن

ارشاد ساگر. گڏاڻي

ٻکيو ٿينھن

سهيڙيندڙ

ارشاد "ساگر" گدائي

مهراڻ اڪيڊمي

حق ۽ واسطا قائم

ڇپائيندڙ : قمر ميمڻ
ڇاپو : ڦيريون - 1997ع
ڳاڻيٽو : 2000 هزار
آپريٽر : ارشاد ڪلاڌي
قيمت : =/4 رپيا

پاران ايم ايچ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.
Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

ملڻ جو هنڌ
برانچ آفيس: مهراڻ اڪيڊمي واڳڻودر شڪارپور
۽
سنڌ جا سمورا ڪتاب گهر

سائو سج

اڄ موڪل جو ڏينهن هو. مان صبح جو دير سان اٿيس. وهنجي سهنجي ڪپڙا پائي ٻاهر نڪتس ته ان وقت منهنجي حيرت دنگ رهجي وئي، جڏهن مون کي ٻاهر جي دنيا تبديل ٿيل نظر آئي. مون کي ائين لڳو ڄڻ رات ڪو وڏو انقلاب آيو هجي. هر شيءِ سائي رنگ جي نظر پئي آئي. جيڪا شيءِ ڪلهه تائين پنهنجي اصل شڪل برقرار رکيو آئي هئي، اڄ پنهنجو رنگ بدلائي چڪي هئي. وڏيون وڏيون عمارتون، زمين، آسمان، جايون ۽ گاڏيون وغيره سڀ پنهنجو رنگ بدلي چڪا هئا. مان حيران هوس ته هي اوچتو انقلاب ڪيئن آيو. ان انقلاب کي آڻڻ ۾ ڪنهن جو هٿ آهي ۽ هي انقلاب ڇو آيو؟ مون کي ڪجهه به سمجهه ۾ نه پئي آيو. اوچتو منهنجي نظر سج تي پئي ته مون کي سڄي ڳالهه سمجهه ۾ اچي وئي. ڇو ته سج اڄ سائي رنگ جي روشني خارج ڪري رهيو هو. جنهن ڪري هر شيءِ سائي ٿي وئي هئي. پر وري منهنجي ننڍي ذهن ۾ هڪ نئون سوال اڀريو ته آخر ڪهڙو ڪارڻ آهي، جو سج سائو آهي ۽ ان مان خارج ٿيندڙ شعاع به ساوا

آهن. ايئن نه ناهي جو آلودگي (گدلاڻ) ڪري سج جو رنگ تبديل ٿي ويو آهي. مون کي هاڻي ان ۾ گدلاڻ جو ئي عمل دخل ٿي لڳو. پر گدلاڻ ڪري ته پهريون اسان وٽ گرمي جو درجو وڌي ها. جو ته گدلاڻ اڳ ۾ ڌرتي جي فضائي گولي ۾ موجود اوزون گئس جي تهه کي نقصان ڪري پوءِ ٿي سج جي خطرناڪ شعاعن کي اسان تائين پهچڻ ڏئي ها. مان اهي سڀ ڳالهيون سوچيندي سوچيندي بازار اچي نڪتس. اتي به ساڳي ئي حالت لڳي پئي هئي. مان هڪ ماڻهوءَ کي روڪيو ۽ چيو ته "ادا اڄ سج ساڙيو پيو آهي ۽ هر ماڻهو ساوا ڪپڙا ڇو پاتا آهن، ان همراهه پنهنجا ڪپڙا چڱيءَ طرح چيڪ ڪيا ۽ پوءِ ڪجهه وقت مون کي غور سان ڏسڻ لڳو ۽ کلي مون کي "چريو" چئي هليو ويو. باغ ۾ مون کي منهنجو دوست سلطان مليو. مان سلطان کان هن اوچتو انقلاب بابت پڇيو ته هو به مون ڏانهن ڏسي کلڻ لڳو ۽ سلطان چيو "يار شفيق چئبو ته تو مان پوڳ واري عادت اڃا نه ٿي وڃي. مون کيس سنجيده ٿيندي چيو. پوءِ ته هو مون تي ٺهڪ ڏيئي کلڻ لڳو. اينري ۾ منهنجو ٻيو دوست پروير، فهيم سان گڏ اچي مليو: مون ڪانئس به ساڳيو سوال ڪيو ته اهي ٻئي به منهنجي ان

عجيب سوال تي ڪلڻ لڳا. سلطان تہ ائين چئي ڏنو تہ "هڪ غريب ٻيو وري خيال وڌا. اگر ٻئو هيم تہ تون چريو آهين. هاڻي تہ پڪ ٿي تہ تنهنجو دماغ آئوٽ آهي." فهيم چيو. "اڙي ڇوڪري چيو تہ اهي ڪهاڻيون نہ لک نہ تہ دماغ خراب ٿي ويندءِ. پر تون نہ مڙين. هاڻي وڃي گدو بندر مان علاج ڪرائي اچ" ٿئي چڙا مون تي ڪلڻ لڳا. مان هنن کي ڇڏي اڳتي وڌيس.

هاڻي تہ مون کي ڪجھہ سمجھہ ۾ نہ پئي آيو تہ مان ڇا ڪريان. آخر ڪهڙي ڳالهہ آهي جو اهي منهنجا دوست مون کي چريو سمجهي رهيا آهن. مون تي کلي رهيا آهن. ڇا مان واقعي چريو تہ ناهيان؟ اهي سڀ ڳالهيون سوچيندي منهنجو مغز ڦرڻ لڳو. منهنجون ٽنگون ڏڪڻ لڳيون، ۽ مان پنهنجو توازن برقرار رکي نہ سگهيس ۽ هيٺ ڪري پيس. منهنجي ڪرڻ سان هر شيءِ پنهنجي اصلي حالت ۾ اچي وئي، نہ سائو جهان هو، نہ ئي "سائو سج" دراصل ڳالهہ اها هئي تہ منهنجي هيٺ ڪرڻ سان منهنجي اکين تي پاتل عينڪ ڪري پئي. صبح جو مون نظر جو اچو چشمو پائڻ بدران پنهنجي پياري رفيق جو سائو چشمو پائي آيو هيس. پيارؤ! خيال ڪجو متان ڪڏهن اوهان سان بہ ....!؟

ماڪيءَ جي ماني

هڪڙو غريب ڇوڪرو هو، جنهن کي پُوڙهي ماءُ کان سواءِ ڪو ٻيو مٽ مائٽ ڪونه هو، جيڪو سندس سار سنڀال لهي. هو هڪ وڏي ماڻهوءَ وٽ وڃي نوڪر ٿيو، جنهن کان ڪم ڪار ته گهڻو ورتو ويندو هو، پر پگهار تمام گهٽ هيس. ڪائڻ لاءِ ماني به موچاري ڪين [illegible] ملندي هئي، تنهنڪري ماڻس صلاح ڏنيس ته "پٽ، [illegible] ماڻهن ۾ اسان غريبن لاءِ قياس ۽ رحم ڪونه آهي. هاڻي [illegible] ڪمائي ۽ رسو ڪڻ، وڃي جهنگ ۾ ڪاٺيون وڍ ۽ آهي وڪڻي گذر سفر ڪر. ٻڌو [illegible] آهي ته [illegible] ۾ درختن ۽ پٿرن ۾ گنج آهن."

[illegible] ڇوڪرو ماءُ جو چيو [illegible] صبح جو ڪاٺيون ڪرڻ لاءِ [illegible] ته ماڻس ماني سندس [illegible] جي پلاند ۾ ٻڌي ڇڏي [illegible] ماني [illegible] کائجان [illegible] ماکي [illegible]

ڇوڪرو [illegible] ڏانهن [illegible] اُتي [illegible] ڪاٺيون ڪپائين [illegible] تيس ۽ ٿڪ به لڳس، سو

ماني چوڙڻ لڳو، پر ماءُ جو چيو ياد آيس، ڏنائين تہ ماني ماکي تہ کانہ ٿي آهي. سو وري وجي کائيون کپڻ لڳو، کپيندي کپيندي جڏهن ٿڪو ۽ بک تپايس تہ ماني کائڻ جو خيال کيائين، پر ڏٺائين تہ ماني اجا ساڳي صورت ۾ آهي، پاڻ وڌيک سُکي نوٽ ٿي پيئي آهي، سو وري وجي کائيون کپڻ لڳو، جڏهن بک حد کان وڌيک تنگ ڪيس تڏهن ماني چوڙي کائڻ لڳو. جيئن ٿي گرهہ وات ۾ وڌائين تہ ماکيءَ کان بہ مٺو لڳس. پوءِ تہ سڄي ماني ڏاڍي مزي سان کائي ڇڏ کيائين ۽ موٽي اچي ماءُ کي چيائين تہ "اما برابر سخت سُکي رکي ماني کي بہ ماکي بڻائي ڇڏي ٿي."

ٻڪيو شينهن

هڪ دفعي جي ڳالهه آهي ته هڪ جهنگ ۾ هڪ گدڙ رهندو هو جيڪو نام لالچي هو، هڪ ڏينهن هو جهنگ مان وڃي رهيو هو ته هن ڪجهه جانورن کي پاڻ ۾ وڙهندي ڏٺو. هن جانورن کان وڙهڻ جو سبب پڇيو جانورن وراڻيو ته، "اسين سڀ شڪار ڪرڻ ويا هئاسين اسان کي هڪ هرڻي نظر آئي. اسان سڀني ان کي گهيرو ڪيو ۽ انکي شڪار ڪيوسين ۽ هاڻي اسان انکي ورهائڻ جي مسئلي تي وڙهي رهيا آهيون. هاڻي تون اسان کي ڪو رستو ٻڌاءِ جنهن سان اسان کي هڪ جيترو حصو ملي."

اهو ٻڌي گدڙ انڪار ڪيو پر سڀني جانورن جي زور ڀرڻ تي گدڙ سوچڻ لڳو ۽ ٿوري دير بعد آهي ٿو سوچيو ته ڪجهه سوچيان ٿو، "گدڙ ڪجهه دير کان پوءِ سڀني جانورن کي چيو ته توهان سڀئي هڪ قطار ڪري بيهو ان کان پوءِ انهن ڳڻيان ٿو، پوءِ توهان مان جيڪو اڳ ۾ وڃي جهنگ جي ٻاهران نديءَ جو پاڻي کڻي ايندو ته هي هرڻي ان جي حوالي ڪئي

ويندي" اهو ٻڌي سڀ جانور خوش ٿيا ۽ ڳوهه پچڻ لاءِ تيار ٿيا.

جڏهن ڳدڙ ٽن تائين انگ ڳڻيا ۽ جانور ڳوهه لاءِ روانا ٿيا ته ڳدڙ جي دل ۾ کوٽ پيدا ٿي ويئي، ڳدڙ سوچيو ته ڇو نه هي هرڻي ڪٺي وڃي پنهنجي غار ۾ ويهي ڪائي ڇڏيان ۽ ٻيا جانور پنهنجي وڙهڻ جو نتيجو ڏسن. اهو سوچي ڳدڙ هرڻي کي ڪٺي پنهنجي غار ڏانهن روانو ٿيو جڏهن ڳدڙ غار وٽ پهتو، ته اتي هڪ ٻکيو شينهن وينو هو، هن ڳدڙ وٽ هرڻي ڏٺي ته خوش ٿي ٽپا ڏيڻ لڳو ۽ ساڻس وڙهڻ لاءِ تيار ٿي ويو. پوءِ شينهن ان تي حملو ڪري هن کي زخمي ڪري وڌو ۽ پوءِ ڳدڙ ۽ هرڻي ٻنهي کي چيري ڦاڙي ڪائي ويو.

ٻارؤ اهو آهي دغا ۽ لالچ جو انجام!!

ڪوشش

وريام ڳوٺ جو پڙهيل لکيل نوجوان هو. هن کي پنهنجي ڳوٺ سان پنهنجي ماءُ جيترو پيار هو. هر وقت پنهنجي ڳوٺ جي پسماندگي ۽ پذيرائيءَ لاءِ سوچيندو رهندو هو. هو جڏهن ڳوٺ مان شهر ڏانهن اسڪول لاءِ اسهندو هو ته ڳوٺ جا پيرين اگهاڙا، ميرن لٽن سان جانور چاريندڙ قدرت جا معصوم ۽ عجيب ڪردار ڏسي هن جي من ۾ رحم جي سٽ اچي ويندي هئي، دل چاهيندي هيس ته جيڪر انهن جي ٻه هٿن ۾ ڪتاب ۽ قلم هجي. پر افسوس جو ڳوٺ جو ماحول اڃا اهڙو ڪونه ٿيو هو جو تعليم جي اهميت ۽ ضرورت کي محسوس ڪري سگهن. ڳوناڻا پنهنجن ٻنين ۽ جانورن کي زندگي سمجهندا هئا. انهن وٽ علم جو ڏيئو اڃا روشني جي اهميت کٽي ڪونه پهتو هو. هن جو عزم هو ته جڏهن به سَٽَ ۽ وس ملندو ته ڳوٺ ۾ پهريون اهو ڪم ڪندس ته پرائمري اسڪول کولرائيندس. آخرڪار قدرت جي مهرباني سان ائين ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو.

هن جو ڳوٺ اڄ جي دؤر کان هڪ صدي پٺتي پيل هو هتان جا چڱا مڙس ائين نه پيا چاهن ته هت ڪا سهولت هجي، ڪو هاريءَ جو پٽ ٻاتيءَ ٻوليءَ سان الف اک جو

ڪتاب پڙهي پڪو ڪري......

اڄ صبح جو ڳوٺ جي پرسان ڪانن ۽ ٻين سان اڏيل هڪ جهونپڙيءَ منجهان الف اک ۽ ب بدڪ جي ٻاتي ٻولي ڳوٺ جي ٻوڙن ڪنن ۾ گهنڊ جيان گونججي رهي هئي اڄ وريام پنهنجي ڀرپور ڪوشش سان ڳوٺ ۾ اسڪول ۽ هڪ استاد منظور ڪرايو.

وريام پنهنجي ان ڪوشش کي ڪامياب ڪرڻ لاءِ در در ويو، هر جهوپڙيءَ منجهان جُهور ماڻهو ڪاوڙ مان نڪتو ٿي آيس ۽ هن جي صلاحيتن ۽ خيالن مان مطمئن ٿي موٽي گهر ويو. پاڙي جي ٻارن جي اڪثريت اڄ صبح جو اسڪول ۾ موجود هئي ... اسڪول جا ٻارڙا صفائي جي اهميت، وڏن جي عزت، قوم جي خدمت، استادن جو احترام، وقت جي ضرورت ۽ پيءُ ماءُ جي چاڪريءَ کان استاد وسيلي ڄاڻ حاصل ڪندا رهيا. ڪجهه سالن کانپوءِ اتي انگريزي اسڪول به منظور ٿي ويو ۽ ڳوٺاڻن ٻارن جي هوش، جذبي ۽ هوشيارپ ان اسڪول منجهان به علم جو رَس ماڪيءَ جيان چوسي ڪڍي ۽ پوءِ وريام جي اڻٿڪ ڪوشش ڳوٺ جي خوابن جي تعبير بڻي ... چو جو ڪانئي ڇوڪرا وڏن عهدن کي پهچي پنهنجي مجبور ۽ بي وس ماڻن جي خدمت ڪرڻ ۾ لڳي ويا. !!

موٽو ۽ پيٽو

سهيل جيترو ڊگهو قد ۾ پنج فوٽ ٻگهو، اوترو ئي ويڪر ۽ تولهہ ۾ موٽو هو. جنهن ڪري ڪلاس جا سڀ ڇوڪرا کيس "موٽو پيٽو" ڪري چيڙائيندا هئا. وري سندس جي سنگت بہ پاڻ جهڙي ئي موٽي منير سان هئي، سچ چيو اٿن تہ جنس جنس کي ڳولي لهي. منير بہ سهيل جهڙوئي موٽو هو. ويهندا بہ ساڳئي بينچ تي هئا، ٻيا ڇوڪرا هڪ بينچ تي چار چار تي ويهن پر هي بہ ڄڻا بہ سوڙها ٿي مس مس ماپن.

هنن جي ڪلاس ۾ ٻيا فقيرو ۽ محبوب بہ پڙهندا هئا. جن جو ڪردار پڙهائيءَ ۾ زيرو هو ۽ شرارتن ۾ نمبر ون. ويهندا وري ڪلاس ۾ آخر ۾ هئا. [illegible] پٺيان بہ استاد جي نظر نہ پئجي وڃي ۽ ڪو [illegible] نہ پڇي [illegible]. ٻئي ڄڻا شرارتي بہ ڏاڍا هئا فرق صرف اهو هو تہ منير ۽ سهيل هوشيار هئا ۽ هي وري اصل ڄڏا ۽ شرارتي، پر [illegible] شرارتون جيئن تہ ساديون هيون. انڪري [illegible] ڪونہ [illegible] هيو.

بس ڪڏهن ڪنهن جي قميص پويان ٻڌي ڇڏڻ، ڪڏهن

ڪنهن جي تيلهي ۾ ڏيئر وجهي ڇڏڻ تہ ڪڏهن وري ڪنهنجي گيدي ۾ چاڪن جا ٽڪرا ميڙي وجهي ڇڏڻ وغيره.

اڄ وري فقيري ۽ مجيب هڪ نئين شرارت سوچي تہ پنهنجي شرارت جو نشانو سهيل ۽ منير کي بڻائن. منير ۽ سهيل جيئن ئي ڪلاس ۾ لڳي رهيا هئا تہ هنن ٻنهي ڪان ٻنهي جون قميصون ٻانهن ۾ ٻئي جڏيون هيون. جنهن رسيس ملي ۽ سڀ ڇوڪرا ٻاهر نڪرڻ لڳا تہ فقيري اوچتو رڙ ڪئي: "نانگ آ، نانگ! ڪلاس ۾ نانگ!" پوءِ تہ ڪلاس ۾ وٺ وٺان ٿي وئي سڀ ڪو نانگ جي خوف کان ٻاهر ڊوڙڻ لڳو. منير ۽ سهيل جيئن ئي نانگ جو ٻڌو سو ٻئي ٽپ ڏئي اٿيا. "چر، چررڙ .... چررڙ... ٻنهي جون قميصون ڦاٽي پيون ۽ ڪلاس ۾ نانگ بہ ڪونہ هيو. پوءِ تہ سڀ ڇوڪرا کلڻ لڳا ۽ هيڏانهن هي ٻئي روئڻ ۾ پورا. اسان جون نيون قميصون"؟

سٽو وجي استاد کي دانهن ڏنائون. پوءِ تہ فقيري ۽ مجيب ڇڱا موچڙا کاڌا.

وري هڪ ڏينهن جيئن ئي رسيس ملي تہ فقيرو ۽ مجيب منير ۽ سهيل وٽ آيا ۽ هنن کي چيائون تہ هلو تہ هلي ٻر واري

باغ مان انبڙيون پٽي کائون. منير ته انڪار ڪيو پر سهيل جو انبڙين کائڻ لاءِ وات پاڻي پاڻي ڪرڻ لڳو ۽ هو تيار ٿي ويو. منير جهليس پر هو نه مڙيو ۽ فقيري وارن سان گڏ روانو ٿيو.

ان وقت باغائي به ڪونه هو. پوءِ ته هنن کي وارو لڳي ويو. هن وڻ تان، هُن وڻ تي چڙهي انبڙيون پٽڻ لڳا. سهيل ڪجھ وقت تائين انبڙيون مزي سان کائيندو رهيو. هوڏانهن فقيرو ۽ مجيب لڪي باغ کان ٻاهر هليا ويا ۽ وڃي باغائي کي ٻڌايائون.

اوچتو باغائي اچي رڙ ڪري چيو "وٺ ڙي وٺ نه ويندين؟ پڪڙيو چور، پڪڙيو!" سهيل جو اهو ٻڌو سو ٽڪڙ ۾ وڻ تان لهڻ لڳو ۽ تڙ تڪڙ ۾ پير وڻ جي ٻورن ۾ پير ڦاسي پيس ۽ پڪڙجي پيو.

باغائي پڪڙي ڏاڍي مار ڪييس، پيٽو سهيل توبه ڪئي ۽ وري نه ڪڏهن فقيري وارن سان رليو.

پيارا ٻارؤ! اوهان به متان ڪنهن اهڙي شرارتي ٽولي سان رُلو ۽ پوءِ سهيل وانگر ڦاسي پئو. مڙئي پارت اٿو پنهنجي .....!

معصوم ڳوڙها

”ادا .... هو پنهنجي پاڙيسرڻ آهي .....“ منهنجو ننيو ڀاءُ ڀاهران ٻڪندو آيو ۽ تڪڙ ۾ پڇيائين.

”ها ڇا آهي ان کي ...؟ مون پڇيو.

”ادا...... مان اڄ هن جي گهر ويس ڏٺم ته هو ڪتابن کي پنهنجي پوٽيءَ جي پلئه سان صاف ڪري رهي هئي سندس اکين مان ڳوڙها وهي رهيا هئا. مان ويجهو وڃي پڇيو مانس ”ماسي هي ڪنهنجا ڪتاب آهن ته هن وراڻيو، ابا هي منهنجي طارق جا آهن، هو پڙهڻ ويو آهي .... اُءُ سندس ڪتاب صاف ڪري رهي آهيان جيئن هو ائين نه چئي ته امان منهنجا ڪتاب به صاف نه ٿي ڪري!“

مان پڇيو مانس ماسي روئين ڇو ٿي پئي؟ هُن ڪجهه نه وراڻيو مون کي پيار ڪيائين ۽ بس .....! منهنجي ڀاءُ معصوميت ۾ چيو.

مون کي طارق ياد اچي ويو اسان گڏ پڙهندا هئاسين.....

"ادا ماسي پاڙيسرڻ چو پئي رني!" منهنجي پاءُ وري پڇيو.

مون چيو: هن جو پٽ طارق تمام پيارو ۽ هوشيار هو، هو ماءُ پيءُ جي تمام گهڻي عزت ڪندو هو. هو استادن جي عزت ڪندو. جڏهن شهر جي ڪاليج ۾ ويو ته اتي به هن پنهنجو نالو روشن ڪيو.

"پر افسوس......" آءُ وڏيڪ چئي نه پئي سگهيس.

"ڇا جو افسوس ادا؟" منهنجي پاءُ جاڻڻ لئي گهريو.

افسوس ان ڳالهه جو ته ڪاليج ۾ به پارٽيون پاڻ ۾ وڙهي پيون ۽ "وڙهن سان لتاڙجن ٻوٽا" ته طارق هميشه هميشه جي لاءِ هتان هليو ويو. ماءُ ويچاري جنهن جي دل ۾ پٽ جي پيار چوليون پئي هنيون. پٽ جو لاش ڏسي ذهني توازن وڃائي ويني.

هن کي انتظار آهي ته منهنجو طارق هڪ ڏينهن ايندو پر ضرور ايندو ۽ هوءَ انهيءَ ڪري ڪتابن کي صاف ڪندي رهندي آهي ۽ پٽ جي نشانين کي چمندي رهندي آهي.

"ادا ڪاليجن ۾ پڙهڻ بدران گولي چو هلندي آهي. قلم

بدران بندوق جو راڄ ڇو آهي؟ اسانجن تعليمي ادارن ۾ اسانجي نئين نسل کي ڇو پاڻ ۾ ويڙهائي هڪ ٻئي جو رت وهايو ٿو وڃي؟

ڏنم تہ منهنجي ننڍڙي ياءُ جي اکين ۾ بہ معصوم ڳوڙها تري رهيا هئا.

سچ جي فتح

سج غروب ٿي چڪو آهي، رات جي اونداهي تيزيءَ سان چانئجي رهي آهي. يثرب جا ڪجهہ نوجوان جن ۾ حضرت مصعب بن عمير رضي الله تعاليٰ عنه، حضرت معاذ بن جبل رضي الله تعاليٰ عنه، حضرت معاذ بن عمرو رضي الله تعاليٰ عنه، سعد بن عمرو رضي الله تعاليٰ عنه ۽ ڪجهہ ٻيا نوجوان آهن، ڪجهن جي هڪ باغ ۾ ويٺا آهن. هو سوچي رهيا آهن تہ دين جي دعوت کي ڪيئن عام ڪجي، ڪيئن گهڻي کان گهڻا ماڻهو تمام جلد دين ۾ داخل ٿين. حضرت معاذ بن جبل رضي الله تعاليٰ عنه جيڪو تمام پرجوش نوجوان هو، تنهن چيو تہ جيڪڏهن اوس ۽ خزرج جا رئيس ۽ سردار اسلام قبول ڪن تہ باقي ماڻهو هڪدم دين جي دائري ۾ داخل ٿيندا. جيتريقدر خزرج جي سردار جو معاملو آهي، معاذ بن عمرو ۽ سعد بن عمرو اسان سان گڏ آهن، اهي ويٺا آهن جيڪڏهن هو تعاون ڪن تہ منهنجي دماغ ۾ هڪ تجويز بلڪ تمام بهترين تجوير آئي آهي. انشاء الله خدا چاهيو تہ اسانجو سردار عمرو بن جموح دين ۾ داخل ٿيو پيو آهي.

ی معاذ بن عمرو ۽ سعد بن عمرو تو هان جو چا خيال آهي. حضرت مصعب بن عمير رضي الله تعاليٰ عنه چيو جنهن کي پاڻ سڳورن يثرب وارن جي ديني تربيت ۽ تبليغ لاءِ مکي کان موڪليو هو.

اي محترم ان کان وڌيڪ خوشيءَ جي ٻي ڳالهه ٿي سگهي ٿي جو اسان جو والد محترم اسلام قبول ڪري وجهي ۽ پوءِ اسان جو پورو قبيلو خداوند قدوس جي رحمت ۾ داخل ٿي وڃي. معاذ بن عمرو چيو ۽ پوءِ پاڻ ۾ تجويزن تي غور ڪرڻ لڳا.

عمرو بن جموح خزرج قبيلي جو رئيس وڏو هوشيار انسان هو. ۽ هو نهايت ذهين هو. پر بدقسمتيءَ سان بت پرستيءَ ۽ شرڪ ۾ مبتلا هو. هن جا چار پٽ ۽ قبيلي جا ڪيترا جوان مسلمان ٿي چڪا هئا. ٻيا هن جي طرف ڏسي رهيا هئا. آخر هي سندن سردار ۽ قبيلي جو رئيس هو. هن کي منات ديوتا سان وڏي عقيدت هئي ان ڪري هن ڪاٺيءَ جو بت ٺاهي ان کي منات جو بت سڏي ان جي پرستش ۽ پوڄا ڪندو هو. ڪلاڪن جا ڪلاڪ ان جي سامهون هٿ

ٻڌي وينو هوندو هو ۽ پنهنجي بت جي شان ۾ ڪيترا قصيدا ۽ شعر ٻـ چيا هئائين.

هڪ صبح جو جڏهن ننڊ مان اٿيو ۽ هميشہ وانگر بت کان برڪت وٺڻ لاءِ ان ڪمري ۾ داخل ٿيو جنهن کي عبادت خانو ٺاهي رکيو هئائين. ڏسي تہ ان مخصوص جاءِ تي بت آهي ئي ڪونہ. هي ڏاڍو پريشان ٿيو، وني گهر مٿي تي ڪنيائين تہ سندس خدا کي ڪنهن اغوا ڪيو آهي بس پوءِ تہ ماڻهو ساڻ ڪري پنهنجي خدا جي تلاش ۾ نڪتو ۽ آخر ڏٺائين تہ سندس خدا هڪ گند جي ڍير تي پيو آهي. هي بي تاب ٿي ويو ۽ ان کي گندگيءَ مان ڪڍي صاف ڪرڻ لڳو چمڻ ۽ چٽڻ لڳو ۽ چوندو رهيو تہ اهو ڪهڙو انسان آهي جنهن منهنجي خدا سان ههڙو حشر ڪيو آهي. هن جي اکين مان زار زار لڙڪ وهي رهيا هئا.

ٻئي ڏينهن جڏهن هي ننڊ مان اٿي پنهنجي عبادت خاني ۾ پهتو تہ وري بت کي اتي موجود نہ ڏٺائين وري قبيلي جا جوان ساڻ ڪري تلاش ۾ نڪتو ڏسي تہ اهو اڄ ٻئي گندگيءَ جي ڍير ۾ گهيو پيو آهي. وري روئڻ لڳو ۽ بت کي صاف ڪري

چمڻ ۽ چٽڻ لڳو.

ٿئين رات هن پنهنجي بت جي ڳچيءَ ۾ اگهاڙي تلوار ٽنگي ڇڏي ۽ سمهڻ وقت ان کي چئي ويو تہ هاڻي جيڪڏهن تنهنجا دشمن توکي ڪٽڻ اچن تہ پوءِ پنهنجي حفاظت پاڻ ڪج.

جڏهن صبح ٿيو تہ هن ڏٺو تہ بت تلوار سميت گم آهي پوءِ هو ان جي ڳولها ۾ نڪتو ۽ ڏٺائين تہ اهو هڪ مئل ڪتي سان گڏ ٻڌل آهي ۽ گندگيءَ ۾ ڪِريو پيو آهي. هن کي پنهنجي باطل ۽ ڪوڙي خدا کان نفرت اچي وئي ۽ بي اختيار هڪ شعر زبان تي اچي ويس جنهن جو ترجمو آهي.

”خدا جو قسم جيڪڏهن تون الله هجين ها،

تہ مئل ڪتي سان گڏ غلاظت ۾ نہ هجين ها،

لعنت هجي توتي تون ڪيئن تہ پيو هئين،

الله جو ٿيو ڪرم نہ تہ دوزخ ۾ هجان ها.“

اهو ڏسي هڪ خزرجي جيڪو مسلمان ٿي چڪو هو

هن کي چيائين تہ اي سردار جيڪو بت پنهنجي حفاظت نٿو ڪري سگهي توکي دشمن کان ڪيئن بچائي سگهندو. عمرو بن جموح جي دل تي هن ڳالهہ ايترو تہ اثر ڪيو جو هو هڪدم ڪلمو پڙهي مسلمان ٿيو ۽ پورو قبيلو مسلمان ٿي ويو.

روئڻ جو آواز

اُو اَن .... اُو اَن .... اُو اَن .... رات جو ٻارهين سايي ٻارهين بجي قتل سرن جي ڪوريءَ مان ٻار جي روئڻ جو آواز ٻڌڻ ۾ آيو.

مان ۽ ڪجھ ٻيا ماڻهو اوطاق ۾ ويٺا هئاسون. عام طور سڀ ڳوناڻا نائين ڏيهن بجي رات جو ئي سمهي پوندا هئا پر ان ڏينهن منهنجو هڪ دوست مهمان ٿي آيو هو انڪري مان ۽ ڪجھ ٻين نوجوانن مهمان سان ڪچهري پئي ڪئي. ڪورو ڳوٺ کان اڌ فرلانگ ڪن پري هيو پر تڏ جي ڪري ڪوري طرفان ٻار جي روئڻ جو آواز صاف ٻڌڻ ۾ پيو اچي. اهو آواز ٻڌي اسان سڀ اچرج ۾ پئجي وياسين تہ ايتري رات گذرڻ ڪانپوءِ ڪو معصوم ٻار قتل ڪوري ڏانهن ڪيئن ويو. يار رضا! منهنجي خيال ۾ تہ ڪوري ۾ جن آستانو بڻايو آ. منهنجي مهمان رياض خيال ظاهر ڪيو.

ان جي خيال جي جمن کان سواءِ سيني تائيد ڪئي.

ڪهڙي خبر ڪو معصوم ٻار ڪنهن گهر مان نڪري

ريڙهيون ڏيندو ڪوري ڏانهن هليو ويو هجي. جمن خيال ظاهر ڪيو. ننيڙو ٻار ايترو پري ريڙهيون ڏئي ڪيئن ويو هوندو. ڪڏهن ٻه نه! صاف ظاهر آهي ته ڪوري ۾ جن آهن. رياض چيو.

منهنجو ته خيال آهي هلي ڏسي اچجي اگر ڪو ٻار آهي ته روئي روئي ٻڄ ۾ مري ويندو. مون صلاح ڏني.

اڙي سجاد! چريو ته نه ٿيو آهين. اگر جن نڪتا ته اسان جو ڪنڌ پٺي ماري ڇڏيندا. نه بابا نه مان ته ڪونه هلندس. توهان سڀ ڀلي وڃو. رياض چيو.

اسان ٻه ڪونه هلنداسي تون ڀلي وڃ. ٻين سڀني ٻه چيو. انهن جي اها ڳالهه ٻڌي مونکي ٻه ٻڄ وڪوڙي ويو. منهنجا ٻڄ مان وار ڪانبرجي پيا. ادا جي توهان نٿا هلو ته مان ٻه ڪونه ٿو وڃان ڪو ٻار آهي ته چوي پنهنجي نصيب ڪي. مون جواب ڏنو.

سجاد پٽ! انسان کي خود غرض نه هجڻ گهرجي، ڪو مصيبت ۾ هجي ته ان جي مدد ضرور ڪرڻ کپي. ڀلي ڪيتري ٻه تڪليف اچي. مونکي امان جا هدايت ڀريا لفظ ياد آيا.

جن واقعي خدا جي اهڙي مخلوق آهي، جنهن کي اسان ڏسي نٿا سگهون. هو ڪابہ شڪل اختيار ڪري سگهندا آهن ۽ انسانن کي ٻيچاريندا آهن. جنهن جي گهٽائي حرڪتي هوندي آهي. پر نيڪ انسان کي هو ڪوبہ نقصان نٿا پهچائي سگهن. جن يا ڪنهن ٻي فطني ڪان سورة الناس جو ورد ڪري بچي سگهجي ٿو. ان سورة پڙهڻ سان وسوسا ۽ بَدي جون قوتون پڃي وينديون آهن. مونکي مولوي صاحب جي تقرير جا اهي جملا ياد آيا.

امان جي هدايت ۽ مولوي صاحب جي تقرير ياد اچڻ شرط مون دل ۾ فيصلو ڪيو تہ مونکي ڪوري ڏانهن وڃڻ کپي.

توهان جي مرضي مان تہ ڪوري ڏنهن ٿو وڃان، مون سيني کي چيو.

اڙي چريا نہ وڃ! مري ويندين. چو ٿو پنهنجي زندگي وڃائين. سيني مون کي جهليو.

پر مان ڪنهن جي بہ نہ ٻڌي الله جو نالو وٺي ڪوري

ڏانهن اتي هليس مون ٽارچ ساڻ ڪنئين سورة الناس پڙهندو اڳتي وڌندو رهيس حيرتناڪ طور تي سورة الناس پهريون دفعو ئي پڙهي پوري ڪرڻ ڪان پوءِ منهنجو ڊپ ختم ٿي ويو. پوءِ مون رفتار اچا تکي ڪئي. ڪجهه ئي دير ۾ وچي ڪوري تي پهتس. ٽارچ جي روشني ۾ مون ڏٺو ته هڪ ٻلي زخمي حالت ۾ ويٺي هئي ۽ سور جي ڪري ننڍڙي ٻار جي روئڻ جهڙو آواز پئي ڪيڍيائين. مونکي ويجهو ايندو ڏسي ڀڄڻ جي ڪوشش ڪيائين پر ٽپ ڏئي وري ڪري پئي. هن جي ٽنگ ڏاڍي زخمي هئي شايد ڪنهن ڪتي چڪ پاتو هيس. مان اڳتي وڌي ٻلي کي کنيو ۽ واپس اوطاق ڏانهن هليو ويس منهنجو دوست رياض ۽ ٻين کي پنهنجي ڊڄڻ تي ڏاڍي لڄ ٿي ۽ منهنجي دليري جي واکاڻ ڪرڻ لڳا. مان جهٽ اتي ويهي وري ٽڪڙو ٽڪڙو گهر وڃي پٽي ڪرڻ جو سامان کڻي آيس. پوءِ ٻلي جو زخم صاف ڪري ان جي پٽي ڪري اوطاق ۾ ويهاري ڇڏيو مانس ته جيئن وري ڪو ڪتو نه کائيس. لڳاتار ڇئن ڏينهن جي مرهم پٽي کانپوءِ ٻلي چاڪ ٿي وئي.

قيدي

ايران جي صوبي نهاوند جو گورنر مسلمانن جو سخت دشمن هو. هن مسلمانن سان ڪيترائي واعدا ڪيا مگر هر ڀيري هو واعدن جي خلاف ورزي ڪندو رهيو. آخر هڪ جنگ ۾ هو پڪڙجي پيو ته ڪيس حضرت عمر رضي الله تعالیٰ عنه جي خدمت ۾ پيش ڪرڻ لاءِ مديني شريف موڪليو ويو. جڏهن ڪيس دربار ۾ پيش ڪيو ويو ته اتي هن ريت ڳالهه ٻولهه ٿي.

حضرت عمر رضي الله عنه: تون اهوئي نهاوند جو گورنر آهين، جو مسلمانن جي خلاف هر جنگ وڙهندو رهيو آهين؟

گورنر: جي ها ..... سائين مان اهوئي آهيان.

حضرت عمر رضي الله عنه: ڇا تون مسلمانن سان واعدا ڪري ڪونه پاڙيندو هئين؟

گورنر: جي ها سائين.

حضرت عمر رضي الله تعاليٰ عنه: ڇا تون ڄاڻين ٿو تہ انهن ڏوهن جي سزا موت آهي؟

گورنر: جي سائين .... مان ڄاڻان ٿو.

حضرت عمر رضي الله تعاليٰ عنه: ڇا تون سزا ڀوڳڻ لاءِ تيار آهين؟

گورنر: مان سزا ڀوڳڻ لاءِ تيار آهيان، پر مرڻ کان اڳ منهنجو هڪ عرض آهي جيڪو قبول ڪيو وڃي.

حضرت عمر رضہ: تنهنجي جيڪا خواهش آهي ان کي پورو ڪيو ويندو!

گورنر: مون کي سخت اڃ لڳي آهي، ڇا مون کي پاڻي پيئڻ جي اجازت ملي سگهندي؟

حضرت عمر رضي الله عنه: ترس! توکي پاڻي هت ئي آڻي ڏيون ٿا. حضرت عمر رضي الله عنه جلاد کي پاڻي آڻڻ لاءِ حڪم ڏنو، جلاد پاڻيءَ جو هڪ پيالو اچي گورنر جي هٿ ۾ ڏئي ٿو. (هو پاڻيءَ جي پيالي کي هٿ ۾ جهلي ڏسي ٿو)

حضرت عمر رضي الله تعاليٰ عنه: پاڻي پيءُ!

گورنر: اميرالمومنين مون کي پوءِ تو ٿئي ته ڪٿي مان پاڻي پيئڻ شروع ڪريان ۽ منهنجي گردن تلوار سان اڏائي وڃي !!!

حضرت عمر رضي الله عنه: هرگز نه! جيستائين تون هي پاڻي جو پيالو نه پيئندين تيستائين توکي ڪجهه به نه چيو ويندو.

ٿوري وقفي گذرڻ کان بعد گورنر حضرت عمر رضي الله عنه سان مخاطب ٿئي ٿو.

"اميرالمومنين! اوهان مون سان وچن ڪيو آهي ته، جيستائين مان پاڻيءَ جو پيالو نه پيئندس، تيستائين منهنجو ڪوئي وار به ونگو نه ٿو ڪري سگهي. (ائين چئي گورنر پاڻي جو پيالو زمين تي ڪيرائي ٿو ۽ سمورو پاڻي زمين ۾ جذب ٿي وڃي ٿو.)

اميرالمومنين! هاڻي نه مان هي پاڻي پيئندس ۽ نه وري توهان مون کي سزا ڏيئي سگهو ٿا.

حضرت عمر رضي الله تعاليٰ عنه مسڪرائيندي فرمايو تون هي تمام عجيب چال ڪيڏيو آهين، واقعي تون چالاڪ آهين. پر عمر (رضي الله عنه) تو سان جيڪو واعدو ڪيو آهي، اُن کي ضرور پورو ڪيو ويندو. وڃ تون آزاد آهين.

قيدي گورنر تي حضرت عمر رضي الله تعاليٰ عنه جي اخلاق جو ايترو گهرو اثر ٿيو جو هن اسلام قبول ڪيو.

شرڪ

پيارا ٻارو! خدا پاڪ فرمايو آهي تہ مان پنهنجن ٻندن ڪي سڀ گناهہ معاف ڪري ڇڏيندس پر شرڪ معاف نہ ڪندس.

پيارا ٻارؤ! توهان کي خبر آهي تہ شرڪ ڇا آهي؟ ڪنهن ٻئي کي الله تعاليٰ سان شريڪ ڪرڻ کي شرڪ چئبو آهي. توهان کي خبر آهي تہ هي دنيا ڪنهن ناهي آهي؟ اسان کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي؟ اسان جون اکيون، اسان جا ڪن، اسان جو نڪ، اسان جا پير، اسان جا هٿ وغيره ڪنهن ناهيا آهن؟

اهي سڀ هڪ الله ناهيا آهن جنهن سان ٻيو ڪوبہ مدد ڪندڙ ڪونہ آهي ۽ هو اڪيلو آهي.

پيارا ٻارؤ! پيرن تي وڃڻ، فقيرن کان تعويزون وٺڻ، ڌاڳا ٻڌڻ، ڪنهن ٻئي جي نالي تي قرباني ڪرڻ، اهي سڀ شرڪ جا قسم آهن جيڪي حرام آهن.

توهان کي بہ گھرجي تہ ڪڏهن بہ اهڙو ڪم نہ ڪجو جو خدا پاڪ معاف نہ ڪري. اسان کي گھرجي تہ جنت ۾ پنهنجو گھر ناهيون، ائين نہ ٿئي جو دوزخ جي باهہ جو نصيب بڻجون.

ختم

پڙهندڙ نَسُل . پَ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻڪ ”لُڙهندڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڇُرندڙ، ڪِرَندڙ، اوسيئڙو ڪَندڙُ، ياڙي، ڪاٺُو، ياجوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙَهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سيني وِچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪٽي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻِڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پَڙهندڙ نَسل (پَـنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعوىٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بہ ڪُوڙو آهي.

جَهڙيءَ طَرَح وڻن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پَڙهندڙ نَسُل وارا پَنَ بہ مختَلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، پَرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ هِڪَٻِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَنَ پاران ڪتابن ڪي ڊِجيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ کان پو ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَ سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَنَن کي کُليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڏِ کان وَڏِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکَڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٿائِن. پر ساڳِئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽَ کي نہ مڃن.

شيخ اَيازَ علمَ، ڄاڻ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.
... ...
جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جَڳَ ۾، هو بوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛
... ...
ڪالهہَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛
گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن........
... ...
هي بيتُ اَٽي، هي بَم- گولو،
جيکي بہ ڪٽين، جيکي بہ ڪٽين!
مون لاءِ بنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،
جنهن رِڻَ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ ـ

اِن حسابَ سان اٽڃاٽائي کي پاڻَ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاٽي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَنَن جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر کڄي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پَڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **چو، چالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج necessity unavoidable سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻَ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا. بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها ٿوڙي نيرا، ساوا ٿوڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ڀاڪي پائي چيو تہ ”منهنجا ڀاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ“.
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)